

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav profesního rozvoje pracovníků ve školství

METODIKA VÝUKY DOPRAVNÍ VÝCHOVY
PRO ŽÁKY 4. TŘÍD ZÁKLADNÍCH ŠKOL
(výkladový PowerPoint)

Bakalářská práce

Autor: **Jaroslava Pokorná**
Obor: **Vychovatelství**
Typ studia: **Kombinované studium**
Vedoucí práce: **PaedDr. Ivana Jiroušková**

2010

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na dopravní problémy a dopravní vzdělávání spojené s pedagogickou činností mezi instruktorem dopravního vzdělávání a mezi žáky 4. tříd základních škol. Teoretická část práce se zabývá stanovením prioritních cílů výkladovou prezentací, aplikací PowerPointových dokumentů pro přípravu tematiky a výuky a také na osnovu a obsah jednotlivých snímků. V praktické části se pojednává o prezentaci použité v praxi, souhrn rad, vyhodnocení, ověření a rozsah prezentace v praxi.

Summary

Thesis focuses on transport issues and the transport training associated with pedagogical activities between instructor transport education and pupils 4. grades of primary school. The theoretical part work deals with the determination of priority objectives's presentation, PowerPoint documents for transport tematiky and education and also to outline and contents of individual slides. The practical part discusses presentation check processed in practice summary advice, evaluation, verification and presentation in practice.

Klíčová slova

Děti, dopravní výchova, dopravní prevence

Keywords

Children, the trafic education, the tradic prevention

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Karlově univerzitě v Praze v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

Jaroslava Pokorná

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PaedDr. Ivaně Jirouškové, za odborné vedení, za trpělivost, za vstřícnost, za srozumitelné uvedení a poznání do odvětví informační technologie, které mi bylo před vstupem na půdu VŠ UK Pedagogické fakulty TABULA RASA.

ÚVOD	7
1. TEORETICKÁ ČÁST	9
1.1 Stanovení cílů výkladové prezentace	9
1.1.1 Dopravní výchova	9
1.1.2 Cíle výkladové prezentace	10
2. PŘEDNOSTI POWERPOINTU PRO ZPRACOVÁNÍ DOPRAVNÍ TEMATIKY	11
2.1 Elektronická prezentace a školní tabule	11
2.2 Elektronická prezentace a nástěnné informační tabule	11
2.3 Elektronická prezentace a výklad pomocí fotografií.	11
2.4 Elektronická prezentace a videopořady	11
3. ZPRACOVÁNÍ OSNOVY A OBSAHU JEDNOTLIVÝCH SNÍMKŮ	12
3.1 Snímky o pravidlech pro cyklisty	12
3.1.1 Ochranné vybavení a doplňky cyklisty	12
3.1.2 Pravidla pro vyjíždění cyklisty od pravé krajnice	12
3.1.3 Cyklista a přechod pro chodce	13
3.1.4 Bezpečné odbočování doleva	14
3.1.5 Cyklista a chodník	17
3.2 Dopravní značení a jiná pravidla	17
3.2.1 Kruhový objezd	17
3.2.2 Železniční přejezd	18
3.2.3 DZ: Stůj, dej přednost v jízdě!	19
3.2.4 Křižovatka a světelná signalizace	21
3.2.5 Jízdní pruhy a směrové šipky	22
3.2.6 Objíždění překážky	23
4. POZNATKY, HODNOCENÍ A ZÁVĚR OVĚŘOVÁNÍ PREZENTACE	25
4.1 Prověření zpracované prezentace v praxi	25
4.2 Souhrn poznatků, hodnocení a závěrů ověřování prezentace	26
5. MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ PREZENTACE V PRAXI	26

6. ZÁVĚR	27
7. POUŽITÁ LITERATURA	29
8. SEZNAM PŘÍLOH	30
9. PŘÍLOHY	I-IV

ÚVOD

Téma své bakalářské práce jsem si zvolila z prostředí, ve kterém působím a pracuji. Jsem strážníkem Městské policie v České Lípě. Moje pracovní zařazení je jako instruktor kriminality a výuky a metodik dopravní výchovy a to ve skupině prevence a výuky. V rámci svého zaměstnání učím děti na dětském dopravním hřišti (dále jen DDH) a to dle tematického plánu. Výuka je zaměřena pro děti čtvrtých tříd ZŠ. Dále se nad rámec plánu zabýváme a spolupracujeme s mateřskými školami, různými dětskými kroužky i družinami a vlastním kroužkem pod názvem "Mladý strážník". DDH mohou využít i maminky na mateřské dovolené i široká veřejnost. Tak je dětské dopravní hřiště plně využito nejen při výuce a v rámci tematického plánu, ale již od předškolního věku dětí.

DDH má pro výuku k dispozici učebnu pro teoretickou výuku. V ní se nacházejí pomocné technické prostředky, videorekordér, DVD přehrávač a dataprojektor. Pro výuku používám CD s dopravní tematikou. Pro praktickou činnost slouží venkovní prostor, terén DDH, kde pro výuku slouží svislé dopravní značky, vodorovné dopravní značení, kruhový objezd, semaforey a železniční přejezd. Pro praktický nácvik využíváme jízdni kola. Pro děti z mateřských škol motokáry a jízdni kola s pomocnými postranními kolečky.

V mateřských školách vystupujeme s dopravní pohádkou, kde seznamujeme děti předškolního věku, jak bezpečně přecházet přes vozovku, co to je semafor a co znamenají světelné signály na semaforu, jak se správně rozhlížet a další pravidla týkající se chodců. Preventivně působíme i u seniorů, kde jednou z mnoha přednášek je téma o dopravě všeobecně, o pravidlech silničního provozu, o správném chování na silnici, chodníku, přechodech, podchodech a mimo jiné i o důsledcích a statistikách zranění či úmrtí při dopravních nehodách.

V teoretické části práce se zaměřuji na stanovení cílů výkladové prezentace, která pojednává o seznámení se s dopravní výchovou, dopravní prevencí a jak si počínat bezpečně na pozemních komunikacích. Dále již detailněji pojednám o jednotlivých snímcích zpracované osnovy a obsahu, jako jsou pravidla cyklisty, dopravní značení a křižovatky.

V praktické části uvádím, jakým způsobem je možné prověřit úspěšnost zpracované prezentace informační technologie v podobě PowerPointové práce, jak je důležitá zpětná vazba a také to, že prověření může být nejen písemnou zkouškou dětí z teorie a praktické zkoušky při jízdách, na kterých se projeví úspěšnost a znalost žáků 4.tříd, za které po úspěšném složení zkoušky získávají průkaz cyklisty, ale také to, že prověření je možné získat i formou hry.

Zdrojem informací k mé práci byla literatura z oblasti informační technologie a dopravy, která je vypsána v poslední části bakalářské práce.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Stanovení cílů výkladové prezentace

1.1.1 Dopravní výchova

Dopravní výchova je dlouhodobý proces, kdy se za úspěchem menší nehodovosti skrývá cílevědomá a preventivní práce. Neoddělitelnou součástí celé dopravní výchovy je výchova dětí a mládeže. Dopravní výchova je proces utváření postojů a návyků dětí v oblasti jejich bezpečného chování v dopravním prostředí.

Preventivní znalost pravidel v dopravě realizují školské zařízení, mimoškolská zařízení, dětská dopravní hřiště, kabinety dopravní výchovy, soukromé firmy, autoškoly, taktéž rodina. Dalšími účinnými zdroji informací o dopravní výchově jsou v současné době televize, rozhlas, tisk a internet. Ovšem v roli mediální se též stává negativní ukázka, jak se lidé chovají v dopravních situacích v podobě akčních filmů či situací z reálného prostředí, kterých se dopouští dospělí lidé a jsou špatným vzorem pro děti, proto je nutné soustavné výchovné působení na děti v zájmu ochrany jejich zdraví a životů.

Vývoj chápání okolního prostředí očima dětí se vyvíjí a proto je nutné přistupovat rozdílně k jednotlivým věkovým kategoriím. Dopravní výchovu je nutné brát jako komplexní proces, který upozorňuje dítě na nebezpečí vyplývající z chování jednotlivých účastníků provozu na pozemních komunikacích, učí dítě předcházet ohrožujícím situacím, chránit tak sám sebe.

Účinnou dopravní výchovu nelze v žádném případě zužovat na znalosti pravidel provozu na pozemních komunikacích a dopravních značek nebo na správné ovládání jízdního kola. Systematická dopravní výchova by se měla skládat z teoretického poučení, procvičování schopností adekvátně reagovat na dopravní situace a na praktický výcvik.

Dopravní výchova by měla být nedílnou součástí obsahu vzdělávání již od mateřské školy. Aby byla dopravní výchova účinná, musí být prováděna systematicky od předškolního věku přes základní zařízení po střední školy. Vhodné je uskutečňování dopravní výchovy na školách v rámci zájmových kroužků dopravní výchovy, ke se jedná

především o kroužky technické, motoristické, zdravotnické, dopravní a jiné, díky jimž se děti a mládež neustále dozvídá nové informace pro každodenní život. Každý pedagog a výchovný pracovník by měl ve své práci vést děti a mládež k tomu, aby byly schopné se chránit před úrazy způsobené z dopravní situace. V této souvislosti je také nutné si osvojit pravidla a způsob poskytování první pomoci při dopravních nehodách.

Nebezpečí v dopravním prostředí je bohužel velice tvrdá realita. Nebezpečí je dáno každodenním se pohybem v dopravním prostředí, ať už se jedná o účastníky provozu jakožto chodce, cyklisty či pasažéry a řidiče v dopravních prostředcích. K nejčastějším příčinám nehod dětí patří neukázněnost, neopatrnost, neznalost předpisů, nezkušenost, nerozhodnost, zbrkllost, riskování či špatná orientace v prostoru.

1.1.2 Cíle výkladové prezentace

Cílem výkladové prezentace je usnadnit dětem chápat dopravní tematiku. Výkladová prezentace jim názorně, za pomoci zpracovaných snímků ukazuje jednotlivá dopravní pravidla a seznamuje je s dopravním značením za použití názorných fotografií, které jsou součástí snímků výkladové prezentace.

Výkladová prezentace slouží také ke spojení přednášky lektora s doprovodnou obrazovou formou pomocí prezentace snímků. Lektor slovní formou pohovoří o konkrétní dopravní situaci a posléze, nebo při výkladu využívá prezentace k tomu, aby názorně ukázal a obrázky na snímcích dotvořil přednáškovou činností. Děti danou problematiku pochopí pomocí obrázků lépe a snaněji.

Dalším cílem výuky může být prověření dětí po přednášce lektora, kdy si lektor zjistí, zda děti již projednávané dopravní situaci porozuměly a způsobem otázek a odpovědí při spuštěné výkladové prezentaci zkouší děti z probrané látky.

2. PŘEDNOSTI POWERPOINTU PRO ZPRACOVÁNÍ DOPRAVNÍ TÉMATIKY

Elektronické prezentace se staly nedílnou součástí moderní výuky. Postupně nahrazují obyčejnou tabuli, nástěnku, nástěnné informační tabule a jiné formy předávání vizuálních informací. Výhodou elektronické prezentace, je především rychlost a přehlednost. Prezentace je tvořena na určité téma, kterému je přizpůsobena. Prezentace vždy sleduje nějaký účel, proto působí jako jednotný celek. Může pomoci při výuce konkrétního tématu, nebo jako reklamní a informační zdroj o konkrétním prostředí, podniku, produktu atd. V následujících bodech se pokusím srovnat moderní elektronickou prezentaci se staršími výukovými pomůckami.

2.1 Elektronická prezentace a školní tabule

Možnosti školní tabule jsou samozřejmě značně omezené. Tabule není primárně určena pro předávání většího množství informací, zejména ne obrázků pomáhajících názornosti výkladu. Tabule slouží zejména pro předávání psaných informací.

2.2 Elektronická prezentace a nástěnné informační tabule.

Nástěnné informační tabule používám při výuce dodnes. Zobrazují většinou dopravní značky, dopravní situace a další informace potřebné při výuce dopravní problematiky. Dalo by se říci, že svým účelem a záměrem jsou předchůdci elektronické prezentace.

2.3 Elektronická prezentace a výklad pomocí fotografií.

Výklad pomocí fotografií, nejlépe promítaných pomocí dataprojektoru, je modernější forma předávání informací cílové skupině. Nedosahuje kvalit elektronické prezentace, ale účelem a záměrem se jedná o podobný prostředek.

2.4 Elektronická prezentace a videopořady.

Výuka pomocí videopořadů je oblíbená a rozšířená zejména při výuce dějů, které jsou nějakým způsobem dynamické, a je třeba zachytit celý jejich průběh. Při dopravní výchově je používáme jako motivační prvek pro děti, které ještě neví, co je čeká. Ukazují názorně a přehledně dopravní hřiště a také činnost dětí na něm. Pro samotnou výuku používám vytvořené prezentace. Ty mají výhodu v časování snímků a jejich zobrazení až ve chvíli, kdy

potřebuji. Videopořad je nezbytné neustále zastavovat a dopravní situace na DDH nejsou až tolik dynamické, aby bylo nutné jejich celé zobrazení. Pro názornost postačují fotografie použité v elektronické prezentaci.

3. ZPRACOVÁNÍ OSNOVY A OBSAHU JEDNOTLIVÝCH SNÍMKŮ

3.1 Snímky o pravidlech pro cyklisty

3.1.1 Ochranné vybavení a doplňky cyklisty

Na prezentačním snímku jsou využity fotografie, které jsou detailněji zaměřeny na výbavu cyklisty a nechybí ani jejich popis. Budoucí cyklista si tak uvědomí formou obrázků a výkladem pedagoga, jak je důležité a nezbytné mít: cyklistickou přilbu, která je povinná do 18ti let věku dítěte. Může zabránit zranění hlavy při pádu. Dále by měl být vybaven chrániči kolen, loktů a cyklistickými rukavicemi.

Animační postup je volen prvně fotografickou částí a poté doprovodným titulkem. U snímku „*1. Ochranné vybavení a doplňky cyklisty*“ je zvolena prvně fotografie na cyklistku s detailním záběrem na ochranu hlavy a poté titulek s doprovodným nápisem *Cyklistická helma*. Další fotografie lokte s ochranným vybavením a následuje titulek *Chrániče loktů*. Třetí je fotografie kolene, kde je ochranným doplňkem titulkem uvedeno *Chrániče kolen*, čtvrtá fotografie ukazuje na ruce cyklisty na řídítkách kola a titulek *Cyklistické rukavice* a poslední obrázek v tomto snímku je fotografie na celkový pohled cyklisty na kole a titulek *Reflexní doplňky*.

3.1.2 Pravidla pro vyjíždění cyklisty od pravé krajnice

V tomto snímku byly použity fotografie, které upozorňují na úkony, které jsou nutné pro bezpečné vyjíždění od pravé krajnice. Připomenou tak cyklistovi, že než vyjede od pravého okraje vozovky, musí se za sebe vždy ohlédnout a to po levé straně, aby viděl celou šíři vozovky a přesvědčil se tak, zda může od krajnice bezpečně vyjet. Další fotografie

zdůrazňuje, že je potřeba upažit ruku doleva a tak dát signál, že od pravé krajnice vyjíždí a bude se účastnit provozu na pozemních komunikacích.

Prezentace je doplněná i krátkými titulky, které podtrhují to nejdůležitější, a společně s fotografií dává celková ukázka prezentace jasný význam.

3.1.3 Cyklista a přechod pro chodce

Tato část prezentace nám nabízí situaci, jak se cyklista má zachovat na přechodu pro chodce. První fotografie ukazuje na cyklisty, kteří jedou po vozovce při pravém okraji a před přechodem pro chodce zastaví, neboť přednost mají chodci. Na druhé fotografii je ale ukázáno, že i cyklista může přes přechod pro chodce, aby se dostal na druhou stranu silnice. Pokud ale chce využít přechodu pro chodce, musí z kola sesednout a kolo vést než přejde přes přechod. Dále nesmí zapomenout, že je jeho povinností se rozhlédnout doleva, doprava a zpět se přesvědčit pohledem vlevo, teprve poté může bezpečně přejít.

2.2 Cyklista a přechod pro chodce

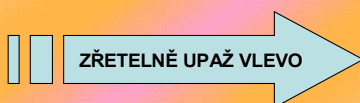
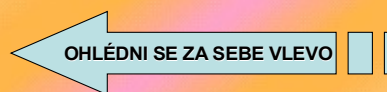

Na druhém obrázku vpravo je situace dvou cyklistů a je zde znázorněno, který cyklista dává přednost. Přednost dává ten cyklista, před kterým se objevil přechod pro chodce a přednost má ten cyklista, který se chce bezpečně po přechodu pro chodce dostat na druhou stranu. Samozřejmě musí kolo vést.

3.1.4 Bezpečné odbočování doleva

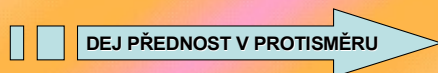
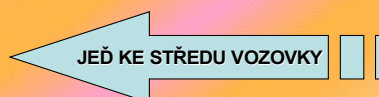
Tato tematika byla rozložena do tří ukázek, neboť fotografie menšího formátu by dítěti neukázala přesně, jak se má cyklista správně zachovat. Jsou použité opět fotografie a doprovázené stručnými popisky. První fotografie ukazuje, že při správném odbočování doleva cyklista u pravé krajnice zastaví a bezpečně se za sebe ohlédne. Na dalším fotografickém snímku je zřetelné, že dalším pokynem při odbočování je, aby cyklista zřetelně upažil levou ruku a tak dal na vědomí, že bude odbočovat vlevo.

2.3 a) Bezpečné odbočování doleva

Na druhém snímku jsou na fotografii dva cyklisté. Jeden, který odbočuje doleva se již přesunul ke středu vozovky. Správně se tomu říká, že se přesunul co nejdále vlevo v jeho jízdním pruhu a druhý cyklista na fotografii, který jede při pravé krajnici, pokračuje rovně.

2.3 b)

Cyklista odbočující vlevo a stojící již u středové čáry musí dát přednost protijedoucímu vozidlu. Na fotografii cyklista vidí, že proti němu nic nejede a proto na posledním snímku cyklista bezpečně odbočuje vlevo a dostává se zpět k pravému okraji vozovky.

Jelikož je fotografie provedena z dálky, aby byla řádně vidět křižovatka a úkon cyklisty, použila jsem fotografii většího rozměru a pomocná šipka s textem je vložena z větší části přímo do plochy fotografie.

3.1.5 Cyklista a chodník

Cyklista může využít chodník jen tehdy, pokud z kola sesedne a bude opatrný k ostatním chodcům na chodníku. Cyklista vedoucí si po chodníku jízdní kolo jde vpravo tak, aby nikomu nepřekážel a žádného chodce neomezoval. Je na pravé straně chodníku.

3.2 Dopravní značení a pravidla

3.2.1 Kruhový objezd

Kruhový objezd je křižovatka s kulatým ostrůvkem uprostřed. Je vybudován na místě nepřehledné nebo nebezpečné křižovatky. Kruhový objezd zvyšuje bezpečnost, usnadňuje a urychluje průjezd křižovatkou.

3.1 Kruhový objezd

Ukázka žákům 4tých tříd ZŠ, jak bezpečně a podle pravidel využijí kruhového objezdu. Kruhový objezd je doplněn dopravním značením, kde si opět s vyučujícím dle prezentace připomenou, co jaká dopravní značka znamená. Pravidlem pro jízdu na kruhovém objezdu je, aby se cyklista přijíždějící ke kruhovému objezdu podíval doleva a dal přednost těm, kteří po kruhovém objezdu již jedou. Poté se může zařadit a vjet na kruhový objezd a to tak, že pořád bude dodržovat jízdu u pravé krajnice. Při vyjíždění z kruhového objezdu upaží zřetelně ruku vpravo a tím dá znamení, že kruhový objezd opouští. U kruhových objezdů je doplňující vodorovné i svislé značení. Většinou se jedná o přechod pro chodce. Proto je opět nezbytné, aby vyučující připomenul na snímku prezentace žákům, že je nutné s jízdním kolem přibrzdit a v případě, že se tam objeví chodec, dát mu přednost.

3.2.2 Železniční přejezd

Před železničním přejezdem jsou návěstní desky, které řidiče upozorňují na přítomnost železničního přejezdu. Podle dopravních značek dále řidič zjistí, zda se jedná o železniční přejezd se závorami, nebo bez nich. Na prezentačním snímku vidíme, že železniční přejezd je bez závor i bez světelné signalizace a proto je cyklistům důrazně vysvětlováno, že v takovém případě musí vždy zastavit a na každou ze stran se vícekrát podívat a přesvědčit se, zda mohou bezpečně přes železniční přejezd projet.

3.2 Železniční přejezd

Lektor v této situaci připomíná, že bezpečně překonat přejezd lze jen po opakovaném rozhlédnutí, spoléhat se na to, že vlak před nechráněným přejezdem pro výstrahu zahouká je nebezpečné. Na tomto snímku je dle fotografií znatelné cyklistovo zastavení a rozhlížení se. Upoutání pozorností k probírané tématice rovněž zvyšují do snímku vložené kliparty - kreslené obrázky.

3.2.3 DZ: Stůj, dej přednost v jízdě!

Pro větší názornost byla tato důležitá problematika znázorněna ve třech navazujících snímcích.

Na snímku 3.3 a

Dopravní značení musíme znát, respektovat a poslouchat. Tato dopravní značka prozrazuje již sama o sobě, že se jedná o silnici vedlejší a přednost se musí dát všem vozidlům, která jedou po hlavní silnici. Nápis STOP na dopravní značce je výstižný, vždy se musí zastavit.

3.3 a) Stůj, dej přednost v jízdě

ZASTAV A DEJ
PŘEDNOST
VOZIDLŮM NA
HLAVNÍ SILNICI

Zastavuje se v místě, kde je náležitý rozhled do křižovatky a rozhled doleva, doprava a zpět doleva.

3.3 b)

Na snímku 3.3 b:

Je důležité správně se zařadit do jízdnicích pruhů podle směrových šipek. Na ukázce PowerPointu je fotografie se směrovými šípkami vlevo a vpravo a dvě cyklistky. Je zřejmé, že každá pojedě jiným směrem.

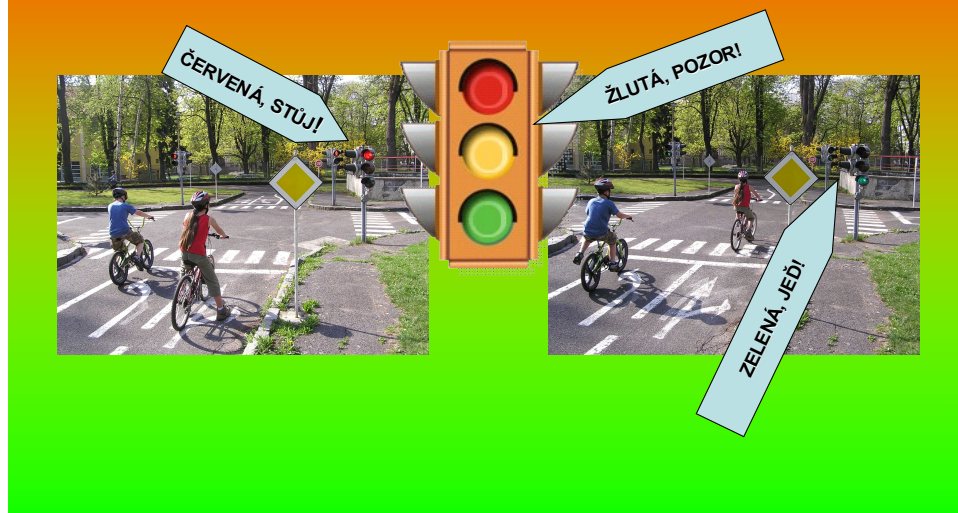
Na snímku 3.3 c

Lektor při výkladu zdůrazní, že cyklista nikdy nesmí zapomenout dát při odbočování znamení o změně směru jízdy.

3.2.4 Křižovatka a světelná signalizace

Světelné signály neboli SEMAFOR bývá umístěn na rušných křižovatkách. Odbočujeme-li na křižovatce a křižujeme přechod pro chodce, na kterém svítí zelená, musíme dát přednost chodcům. Pokyny semaforu jsou barevně rozlišené. Červená znamená stůj. Červená se žlutou znamená připravit se k jízdě a zelená můžeš jet. Pokud je signál zelená a žlutá, znamená to, nevjíždět do křižovatky.

4.1 Křižovatka a světelná signalizace

Při výkladu je dobré děti upozornit i na umístění světel, které je ustálené. Červená je vždy nahoře, žlutá uprostřed a zelená dole. Při rozsvícení žluté na zelenou je to signál pozor, připrav se, máš volno a jeď. Při signálu žluté na červenou je to signál pozor, brzdi a zastavuj. Pokud ale světelné signály nefungují, je prvořadé dopravní značení.

3.2.5 Jízdní pruhy a směrové šipky

Před křižovatkou je důležité, zařadit se do správného jízdního pruhu. Pokud cyklista odbočuje vpravo, nebo chce jet rovně, řadí se vždy vpravo. To platí i v jízdním pruhu, který je určen pro přímý směr. Pouze při odbočování vlevo se cyklista i v pruhu pro přímý směr, řadí co nejvíce vlevo. Při odbočení vlevo, nebo vpravo dává cyklista znamení o změně směru jízdy zřetelným upažením.

4.2 Jízdní pruhy a směrové šipky

**ZAŘAĎ SE DO JÍZDNÍHO PRUHU,
KTERÝM SMĚREM BUDEŠ POKRAČOVAT A NEZAPOMEŇ
UPAŽIT DOLEVA NEBO DOPRAVA. POKUD JEDEŠ ROVNĚ,
NEUPAŽUJEŠ!**

Pouze pokud cyklista pojede rovně, tak znamení o změně směru jízdy nedává.

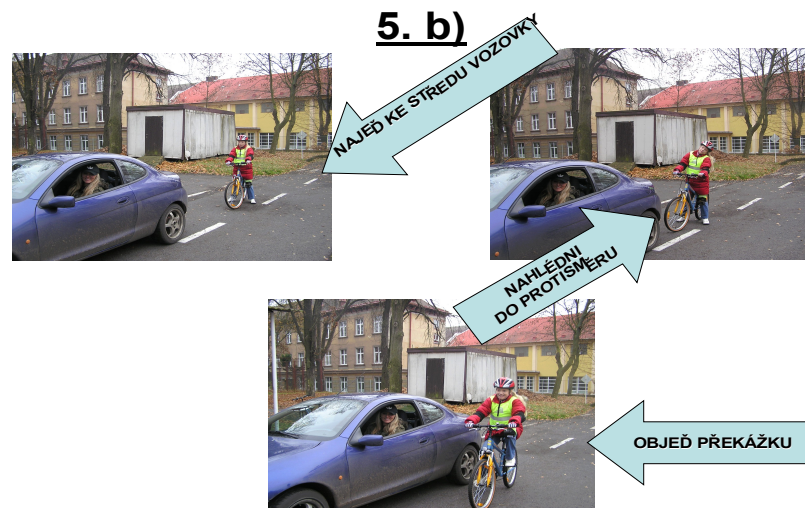
3.2.6 Objíždění překážky

Pro žáky 4tých tříd ZŠ bývá v praktických zkouškách nejsložitější odbočování vlevo a objíždění překážky. Proto je v PowerPointové prezentaci tato lekce rozdělena opět do tří snímků, kde na použitých fotografiích si děti lépe situaci připomenou a naučí.

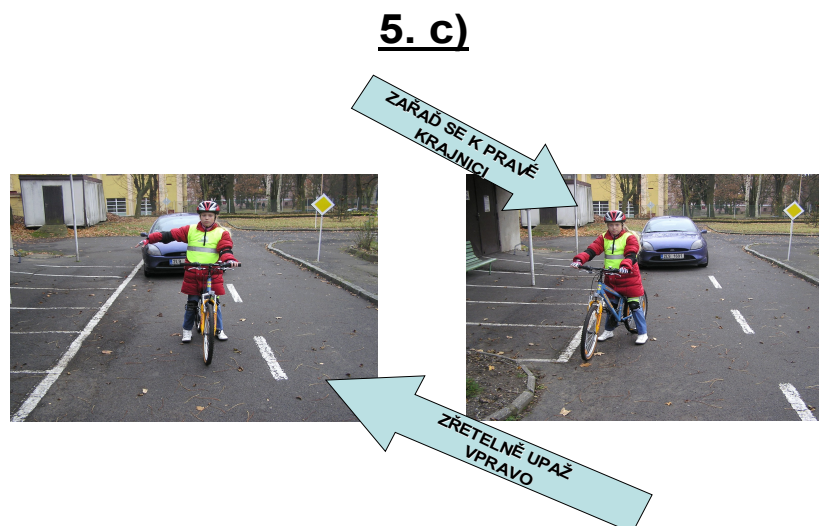
5. a) OBJÍŽDĚNÍ PŘEKÁŽKY

Pro bezpečné objíždění překážky se nejprve zastavíme u pravé krajnice, ohlédneme se za sebe doleva a zřetelně upažeme rukou doleva. Pod druhým snímkem na fotografii vidíme, že cyklista se bezpečně přemístil ke středu vozovky. Tedy najel si s jízdním kolem do místa co nejvíce vlevo v jeho jízdním pruhu.

Po najetí ke středu vozovky je povinen přesvědčit se pohledem do protisměru, a pokud v protisměru jede vozidlo, dát mu přednost.

Pokud v protisměru nikdo nejede, tak cyklista může bezpečně objet překážku a poté dát znamení vpravo, že se vrací zpět k pravému okraji vozovky.

4. Poznatky, hodnocení a závěr ověřování prezentace

4.1. Prověření zpracované prezentace v praxi

Zpracované prezentace a videopořad jsem použila při výuce v kroužku“ Mladý strážník“, kde je součástí náplně i dopravní výchova. Kroužku se účastní děti základních škol. Zpracované pořady a prezentaci jsem uplatnila při výuce dětí čtvrtých tříd. Pro dostatečnou názornost byly promítány pomocí projektoru na plátno. Jako první učební pomůcku jsem použila vytvořený prezentační videopořad. Sloužil pro motivaci dětí, pro vzbuzení jejich zájmu o dopravní výuku. Motivačními prvky byly zejména správně projetá cvičení dětmi v záběrech. Před zhlédnutím videopořadu jsem uvedla, proč je důležité znát a dodržovat dopravní předpisy a působila jsem zejména na dlouhodobější motivaci. Snažila jsem se dětem vysvětlit, že tyto znalosti uplatní i v dalším životě, zvlášť při získávání řidičských oprávnění.

Další částí výuky byl výklad látky pomocí výkladové prezentace PowerPoint. V této prezentaci se jednotlivé snímky (slidy) nezobrazují automaticky, ale jejich střídání ovládám pomocí počítače. Doplnuji jimi svůj výklad a upozorňuji na důležité momenty při jízdě na DDH. Prezentace není doplněna hudbou, aby nerušila při výkladu. Celková doba teoretické výuky je zhruba půl hodiny. Děti v tomto časovém rozmezí ještě udrží pozornost.

Následuje praktická část na DDH. Zde probíhá výuka při dohledu dalších lektorů. To je nutné z důvodu dostatečného pedagogického dohledu nad žáky. Zde jsem pozorovala pokrok u dětí, které jsem předtím vyučovala pomocí prezentace. Dokázaly lépe aplikovat nabité znalosti v praxi.

Poslední částí výuky je vyhodnocení a shrnutí předchozích kroků. Vyhodnocení žáků je prováděno pomocí testu o dvaceti otázkách z dopravních předpisů. Před jeho absolvováním s dětmi probírám jednotlivé otázky a upřesňuji jejich pochybnosti. Na závěr jako připomenutí důležitých momentů pustím opět prezentaci, ale tentokrát s hudbou. Tato prezentace slouží již jenom jako připomenutí před závěrečným testem. Použité prezentace a videopořad jsem nabídla k výuce i ostatním kolegům a kolegyním. Zároveň jsem po nich požadovala jeho zhodnocení.

4.2 Souhrn poznatků, hodnocení a závěrů ověřování

Kolegové, kteří učí teorii dopravní výchovy, hodnotili mé projekty většinou kladně. Ocenili jejich roztržidění do motivační, výukové a opakovací části. Někteří z nich používají k motivaci dětí vlastní prostředky a postupy. Nejvíce využitelná jim připadala výuková prezentace, zvlášt' pro možnost vlastního výkladu k ní. Výběr situací a snímků v prezentaci jim připadal dostatečný a nesetkala jsem se s vážnějšími námitkami. Výuka pomocí elektronických prezentací a videopořadu má za následek lepší vnímání dětí, lepší přenos sdělovaných informací a v konečném důsledku i větší aktivitu dětí při výuce. Prezentace se staly pomocníkem i pro samotného lektora, protože dokáže lépe udržet souvislost výkladu.

Závěrem lze uvést, že výuka s použitím elektronických prezentací přinesla výsledky ve zlepšení žáků při závěrečných testech i při praktických cvičeních na DDH. Žáci lépe chápali dopravní situace, které jim byly vysvětleny, a celkově se lépe orientovali v praktických cvičeních.

5. Možnosti uplatnění prezentace v praxi, metodika výuky

Jak jsem již uvedla výše, prezentace a videopořad jsou primárně využitelné pro dopravní výuku. S tímto cílem vznikala celá bakalářská práce. Vytvořené pomůcky mají usnadnit výklad lektora a dětem názorně přiblížit vyučovanou tematiku. Mohou tak sloužit k výuce na různých dopravních hřištích, nebo být použity k popularizaci dopravní výchovy.

Při praktickém vyučování navrhuji stejný postup, jaký jsem použila při výuce v kroužku „Mladý strážník“. Žáky nejprve motivovat pomocí videopořadu. Je nutné si uvědomit, že děti nemají o dopravní výchově mnoho informací a výsledkem můžou být jejich obavy z výuky, i z toho zda učivo zvládnou. Proto videopořad, kde uvidí, co se bude v následujících hodinách dít, působí i jakýmsi uklidňujícím dojmem. Práce lektora s dětmi je ovšem nenahraditelná a videopořad je třeba uvést vhodným úvodním slovem. Po zhlédnutí videopořadu doporučuji nechat prostor na krátkou diskusi s dětmi. Při ní se snažit děti směřovat k pochopení cílů dopravní výchovy, tak aby sami získali zájem osvojit si nabízené znalosti.

Dalším krokem je samotná výuka nejdůležitějších pravidel silničního provozu a zásad chování cyklisty. V tomto bodě navrhuji použít výkladovou prezentaci a snímky v ní obsažené doplnit vlastním výkladem. Vzhledem k tomu, že zobrazování snímků ovládá lektor,

je možno k snímku podat dostatečný výklad, případně nechat prostor na dotazy dětí. Také není problémem se vrátit k již probraným situacím. Dále navrhuji, aby po teoretické části výuky následovala praktická část na DDH a žáci tak měli možnost osvojit si získané znalosti v praxi.

Posledním krokem před písemnými a praktickými zkouškami je opakování probrané látky. V této části doporučuji na závěr pustit prezentaci doplněnou hudbou. Bude působit jako opakování probrané látky, ale díky hudbě a dynamice i jako částečné odlehčení napětí před zkouškami.

6. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo rozšíření pomůcek pro účel výuky na DDH. Za pomoci zpracované výkladové prezentace usnadnit a obohatit výklad pedagoga, zabývajícího se přednáškovou činností a dětskému posluchači propojit mluvený projev pedagoga s PowerPointovou prezentací pro snadnější porozumění výukové hodiny.

Při zpracování výukové prezentace a prezentace s hudbou jsem svůj postup směřovala tak, aby byly využity všechny v práci zmiňované snímky, které podpoří projednávanou dopravní tematiku a učiní výklad lektora názornějším.

Výsledkem provedené práce je celkové zlepšení výkladu probírané látky a aktivnější přístup dětí při spolupráci a lektorem. Prostředkem se stala výuková prezentace, na které si společně, žák, lektor a celá třída ukazují názorné postupy jednotlivých dopravních situací a pravidel cyklisty.

Dále byl natočen a zpracován videopořad z průběhu praktických zkoušek. Videopořad byl pojat tak, aby názorně ukázal dětem, co je čeká a pro dospělé sloužil jako prezentace dopravní výchovy. Děti zde jezdí podle předpisů a prokazují tak znalost dopravních pravidel. Pro výuku samotnou je určena výuková prezentace. Pro zopakování již probrané látky je určena doprovodná prezentace s hudbou.

Hudba použitá ve videopořadu i v PowerPointové prezentaci vznikla ve spolupráci se skupinou Maxim Turbulenc a BESIPu. Jedná o neprodejnou kopii a slouží k účelům dopravní výchovy, tudíž i těmito metodickými pomůckami bude prezentována pro plnění svého účelu.

Závěrem je přání autorky, aby se zpracovaná práce využila v co možná nejširším okruhu a to nejen na dětských dopravních hřištích, ale i v podobných institucích, kteří ji mohou využít ke správnému účelu a k usnadnění lektorství dopravní tematiky.

7. Seznam použité literatury

JIROUŠKOVÁ, I. *Metodika informačních technologií a jejich volnočasové využití*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-7290-262-8.

JIROUŠKOVÁ, I. *Příprava prezentací v PowerPointu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-302-3.

VEGRICHT, V. *Tematický plán dopravní výchovy pro žáky 4. tříd ZŠ*. Praha: Ministerstvo dopravy – BESIP, 2006. druhé vydání

HEINRICHOVÁ, J. *Bezpečná cesta do školy – projekt pro dopravní výchovu dětí*. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2006. ISBN 80-86502-32-5.

VOTRUBA, J. *Dopravní výchova v rodině*. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-790-1

VÁGNEROVÁ, M. *Kognitivní a sociální psychologie žáka základní školy*. Praha, Karolinum, 2001. ISBN: 80-246-0181-8.

PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-569-5.

ŘÍČAN, P. *Cesta Životem*. Praha: Portál, s. r. o., 2004. ISBN 80-7367-124-7.

LEWIS, R. *Video, 101 praktických rad*. Praha: Ikar, 2000. ISBN: 80-7202-682-8.

PECINOVSKÝ, J. *PowerPoint v kanceláři*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0546-X.

HRADSKÝ, J. *PowerPoint 2003 snadno a rychle*. Praha: Grada, 2003. ISBN 80-247-0903-1.

8. Seznam příloh

1. Obsahový scénář videopořadu
2. Osnova PowerPointové prezentace
3. DVD videopořad
4. CD Výuková prezentace
5. CD. Prezentace s hudbou
6. Bakalářská práce v elektronické formě

Příloha č. 1 Obsahový scénář videopořadu

Obrazová složka		Zvuková složka
Záběry	Titulky	
Černý blank	(Název): Ukázky praktické výuky na Dětském dopravním hřišti	Hudba Pozvolna zesiluje Skladba: Maxim Turbulenc „Dopravní zpívánky“
Záběr na cyklistku vedoucí jízdní kolo		
Barevný podklad	Ukázky kontroly a údržby jízdního kola před jízdou	
Záběr na cyklisty kontrolující si svá kola		
Barevný podklad	Nezbytné doplňky cyklisty	
Detailní záběr na prvky cyklisty	Chrániče nebo rukavice a reflexní doplňky.	
Detailní záběr na cyklistickou helmu	Cyklistická helma je povinná do osmnácti let	
Barevný podklad	Správné vyjíždění od pravé krajnice	
Záběr na cyklistu při vyjíždění od krajnice	Důležité je se ohlédnout a dát rukou znamení	
Barevný podklad	Jízda na kruhovém objezdu	
Záběry na kruhový objezd a následnou jízdu cyklistů předpisově a správně provedenou	Bez dobré znalosti předpisů to nejde	
Barevný podklad	Bezpečně přes železniční přejezd	
Záběry na zastavování cyklistů před železničním přejezdem bez závor a jejich následné rozhlídnutí se		
Barevný podklad	Správné zařazení do jízdních pruhů	
Záběry na cyklisty v jízdních pruzích na křižovatce	Volba správného jízdního pruhu	
Záběr na křižovatku řízenou světelnými signály a záběr na cyklisty odbočující každý jiným směrem jízdy.	Dodržování pravidel při vjíždění do pruhů	
Záběry na chování cyklistů v jízdních pruzích		
Barevný podklad	Správné odbočování VLEVO	
Záběr na cyklistu zastavujícího u pravého okraje vozovky a následné přemístění co nejdále vlevo v jeho jízdním pruhu	Kontrola protisměru je nutná pro odbočení vlevo.	

Barevný podklad	Bezpečné objíždění překážky	
Záběr na cyklistu objíždějícího stojící vozidlo	Objíždění překážky má také svá daná pravidla	
Záběr na odjíždějící cyklisty		
Černý blank	Závěrečné titulky	Skladba pozvolna zeslabuje

Příloha č. 2

Metodika výuky dopravní výchovy pro 4. třídy ZŠ PowerPointová prezentace

OSNOVA POWERPOINTU

1. OCHRANNÉ VYBAVENÍ A DOPLŇKY CYKLISTY

1.1 Ochranná helma

1.2 Chrániče loktů

1.3 Chrániče kolen

1.4 Cyklistické rukavice

1.5 Reflexní oblečení nebo reflexní doplňky

2. PRAVIDLA PRO CYKLISTY

2.1 Pravidla pro vyjíždění cyklisty od pravé krajnice

2.2 Cyklista a přechod pro chodce

2.3 a, Bezpečné odbočování doleva

2.3 b,

2.3 c,

2.4 Cyklista a chodník

3. DOPRAVNÍ ZNAČENÍ A JINÁ PRAVIDLA

3.1 Kruhový objezd

3.2 Železniční přejezd

3.3 a, DZ: Stůj, dej přednost v jízdě!

3.3 b,

3.3 c.

4. KŘÍŽOVATKA

4.1 Křižovatka a světelná signalizace

4.2 Jízdní pruhy a směrové šipky

5. a, OBJÍZDĚNÍ PŘEKÁŽKY

5. b,

5. c,